

De gamle platter fortæller – 55.

DAGBLADETS navnkundige journalist, salige Arne Jensen, skrev i starten af 1970'erne artikelserien "De gamle platter fortæller" om kongeskiverne fra Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab. Det blev til i alt 75 artikler, der blev bragt i DAGBLADET i 1972/73. Enkelte af artiklerne blev gengivet op til fugleskydningsselskabets 200 års jubilæum i 1987.

Som en markering af fugleskydningsselskabets 225 års jubilæum, den 28. august 2012, bliver Arne Jensens artikler nu genudgivet. I nogle tilfælde er historien eller ny viden løbet fra artiklerne, men i respekt for Arne Jensen, bliver alle artiklerne bragt, som de i sin tid blev skrevet af den lune journalist. Bortset fra justeringer af diverse trykfejl, er der ikke rettet et komma i Arne Jensens artikler. For at artiklerne til stadighed kan have et opdateret og korrekt indhold i forhold til nutidens læsere, vil der dog i de fleste tilfælde være tilføjet et supplerende efterskrift til de gamle artikler.

Skulle disse tilføjelser eller korrektioner være mangelfulde eller utilstrækkelige, vil det være meget interessant hvis DAGBLADETS læsere kan supplere.

Foruden de gamle artikler, har redaktøren på fugleskydningsselskabets hjemmeside, Henrik Brandt, i samarbejde med redaktionsleder på DAGBLADET Lars Ahn Pedersen forøget serien med yderligere 25 artikler. De 100 artikler vil blive bragt i DAGBLADET i de 100 lørdagsaviser der ligger op til jubilæumsdagen.

Fugleskydningsselskabet officielle betegnelse for de gamle klenodier er "skiver", men i fortsat respekt for Arne Jensens ordvalg, vil vi her bibeholde den oprindelige overskrift.

Interesserede læsere kan læse meget mere om det gamle selskab på www.roskildefugleskydning.dk.

Pulveriseret hjerneskal fra hængt tyv god mod gigt

I Algade kan man få "hundrede Genstande at beskæftige sig med"

Det må indledningsvis erkendes, at om denne uges "offer", materialist, exam. pharm. Toxen Balle, ved vi ikke ret meget – udover, at han blev født i 1839 i Tyregod ved Vejle, at han døde i Roskilde i 1891, at han havde forretning i Algade, og at han i 1882 blev fuglekonge i Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab. Det resulterede i en platte med en græsselig, småfed over Roskilde svævende engel, malet af J.C. Gottschalck. På billedet ser man hvordan.

Ved man ikke meget om Balle med det særprægede fornavn, ved man til gengæld en hel del om hans metier, der blandt andet har bestået i forhandlingen af alskens helbredsfræmmede midler. Der er gennem århundreder skrevet bindstærke værker om pharmaciens oprindelse, og på lokalt plan findes således direktør Arthur Fangs underholdende skrift i anledning af Roskilde Domapoteks 300 års jubilæum i 1950.

Det var rare sager, man for århundreder siden kunne finde sådanne steder. Under loftet kunne der hænge mærkeligt udseende tørrede fisk, undertiden også en krokodille, og rundt om stod udstoppede dyr og skeletter. Skufferne var fyldt med ting, der nærmest passede til et zoologisk-botanisk museum. Æskerne var fyldt med tørrede planter, og i krukkerne var der småfugle, firben, hugorme, krebs, skorpioner, igler, regnorme, myrer, bænkebidere og spanske fluer, enten i hel tilstand eller udsøgte detaljer såsom spurve- og harehjerner, rævelunger, gedebukkelever, frøhjerter og meget andet godt. Også ekskrementer af såvel mennesker som dyr havde man på lager, ikke alene som udvendige midler men også til medicin.

I et særligt hjørne stod det kostbare menneskefedt, der var så fortrinligt mod gigt. Det var det dyreste af alt fedt og meget vanskeligt at få fat på. Apotekeren skulle helst være gode venner med bøddelen for at blive velforsynet i denne vare. Mestermannen leverede også menneskekrania, da pulveriseret hjerneskal var godt især mod slagtilfælde, gigt og fødselsvanskeligheder. Men for at

give den rigtige virkning skulle hovedet have siddet på en ung mand, der havde lidt en voldsom død og helst af en tyv, der var blevet hængt.

Alt dette ligger tilbage til middelalderen, og i Toxen Balles tid har der været forhandlet helt andre midler, men nok med en reminiscens fra fortiden.

*

Toxen Balle havde som sagt forretning i Algade, og om livet her i begyndelsen af 1800-tallet – men det har såmænd ikke været meget anderledes 70-80 år senere – har en præstemand, der berejste sit fædreland skrevet:

”Byens Hovedgade er fred og jevn, har megen Krumning fra Torvet af, og en Vinkel ved Udkiørselen. Adskillige pyntede og smukke Huse, nogle af Brandmuur, og kun faa, der kan kaldes maadelige, findes paa den store Gade, men i Stræderne ere der natrligvis nogle, som ere uanselige. For den, der finder Moroe i at lægge Armen i Vinduet, røge sin Pibe og see på forskjellige Rejsende til Vogns, Hest Fods og paa Krykker, han vælge Roskilde til sit Opholdssted, han Øjne kan faa hundrede Genstande at beskæftige sig med, men vee hans Øren om han er skiørhoved eller letsovende, thi saa vil han vækkes Snese Gange om Natten af Vognenes Raslen, Hestenes Trampen og Posthornenes Tralara”.

Algade er jo heller ikke den mest stille gade i dag, men nu er det knallerterne, der har afløst ”Porthornenes Tralara”.

- aj.

*

Efterskrift:

I dag hænger skiverne for de nulevende fuglekonger i Restaurant Håndværkeren, mens de afdøde fuglekongers skiver er deponeret på Roskilde Museum. Toxen Balles skive indgår i museets særlige afsnit for skiverne og historien omkring Roskilde Fugleskydningsselskab.

*

I dag ved vi lidt mere om Toxen Balle, end Arne Jensen gjorde i 1970'erne. Om dette kan læses på fugleskydningsselskabets hjemmeside.

- hb.

Artiklen blev bragt i Dagbladet den 5. maj 1973 og den 1. oktober 2011